

A traxectoria de ADEGA contada en 270 páxinas e 25 artigos

Manuel Soto Castiñeira*

ADEGA presentou o pasado 22 de abril de 2026, Día Mundial da Terra, o libro conmemorativo do seu medio século de historia, titulado *ADEGA: 50 anos cuidando a Terra*. Este libro repasa a traxectoria de ADEGA, as principais problemáticas ambientais ao longo destes 50 anos, e as numerosas loitas que se libraron, moitas contadas por vitorias e outras perdidas. Trátase dunha edición non venal, da cal se imprimiron 700 exemplares, e que ADEGA tamén porá a disposición do público xeral en formato dixital.

O libro *ADEGA: 50 anos cuidando a Terra* foi co-editado pola Deputación da Coruña no marco dun convenio de colaboración con ADEGA

É unha honra redactar estas liñas de presentación deste libro, despois de encargarme de coordinar a súa edición, como colaborador e membro da dirección de ADEGA, organización na que veño encargándome tamén da dirección da revista *Cerna*, editada de forma continuada desde 1990 até a actualidade e que vai xa camiño do número 100. E é unha honra presentar agora, como presidente de ADEGA, o resultado dese traballo, o libro *ADEGA: 50 anos cuidando a Terra*.

O primeiro que quero é agradecer a colaboración da Deputación da Coruña, sen a cal non sería posíbel a edición dunha publicación imprescindible na memoria colectiva do país. Unha colaboración que se estende a outros proxectos desta efeméride, dos 50 anos de ADEGA e do ecoloxismo galego, como é a magnífica exposición homónima que está a percorrer o país, e o documental *A*

Terra por gañar. Teño que agradecer tamén a dedicación e o bo facer de Ouvirmos, a cargo do deseño e composición do libro, que fixeron un traballo preciso e que facilitou chegar co proxecto a porto.

O segundo, e tan ou máis importante, é agradecer a participación neste proxecto de todas as persoas autoras, cun total de 25 artigos asinados, ademais do imprescindible material gráfico, achegado por moitos dos e das nosas artistas, en obras case sempre anónimas. O libro inclúe 27 autores e autoras, todas elas activistas do ecoloxismo, do medio ambiente e da sustentabilidade, cun compromiso permanente no seu empeño.

Autores e autoras que contribúen á defensa ecolóxica de Galiza desde as áreas da bioloxía, a ecoloxía, a enxeñaría, a economía, a química, a xeoloxía, a hidroloxía, o dereito, a educación, o periodismo, a divulgación científica, a literatura, a arte... Entre elas, contamos 9 fundadoras e protagonistas dos primeiros 10 anos de ADEGA, e tamén se atopan representadas as tres universidades e o CSIC, con ao menos 12 persoas doutoras e 6 catedráticas.

ADEGA naceu no tardo-franquismo desde o eido científico, con Domingo Quiroga como primeiro presidente, a quen hoxe se dedica o Centro de Documentación Ambiental de Galiza, do CEIDA, e co catedrático de química analítica Francisco Bermejo como vicepresidente. Mais naceu conectada aos problemas da sociedade galega e das comunidades locais, na loita contra as agresións ambientais de hai 50 anos, algunhas delas as mesmas de hoxe. Son estes dous selos de identidade que ADEGA mantivo ao longo deste 50 anos, e que conserva hoxe.

Por último, nesta breve mención, non podo esquecer os numerosos movementos na defensa da terra, moitos de ámbito local, imprescindibles e verdadeiros protagonistas no coidado da natureza. E por suposto, ADEGA dedica este libro a todas as súas persoas socias, miles por todo o país. Imprescindíbeis cada unha delas, conforman o piar fundamental desta traxectoria, a argamasa que fai posíbel que unha historia de 50 anos siga tendo renovada continuidade.

Os obxectivos da publicación: memoria, recoñecemento, reflexión

Estamos diante dunha obra de relevancia para o recoñecemento a moitas das persoas que contribuíron á historia do ecoloxismo galego e, ao tempo, para a memoria das súas principais loitas, das que se saldaron con vi-

Presentación do libro no Círculo de Artesáns da Coruña en abril de 2026. Desde a esquerda: Calros Silvar, Carlos Vales, Xandro García, Cristina Capelán, Manuel Soto e Tino Fraga · ADEGA

torias e das que se perderon. Todas elas contribuíron á pegada dunha conciencia ambiental colectiva que existiu e que a día de hoxe persiste na cidadanía galega, como puxeron de manifesto as mobilizacións de toda a sociedade galega contra os vertidos radioactivos na Fosa Atlántica ou contra a catástrofe do Prestige, mais non só.

Entre os logros de ADEGA e do movemento ecoloxista, podemos contar o freo de máis dunha ducia de proxectos de celulosas, con ALTRI como derradeiro episodio; da central nuclear de Xove, dos vertidos radioactivos na Fosa Atlántica, de concentracións parcelarias altamente destrutivas, dun feixe de grandes encoros, máis dun cento de minicentrales hidroeléctricas nos ríos, varias incineradoras de residuos, proxectos de megaminería, megaproxectos acuícolas en Rede Natura, numerosos parques eólicos de alto impacto ambiental...

Mais nestes 50 anos tamén tomaron relevo moitas propostas en positivo, desde o apoio aos proxectos comarcais de reciclaxe, os programas de compostaxe doméstica e comunitaria en perto dun centenar de concellos galegos; até as limpeza simultáneas de praias e ríos, ou o Proxecto Ríos, con miles de persoas voluntarias implicadas cada ano; pasando tamén por varias campañas de Iniciativa Lexislativa Popular para o Parlamento galego, ou polo amplo Proxecto Cerna de difusión ambiental, que vai máis aló da xa mencionada revista... Unhas e outras, vitorias e derrotas, conforman unha contribución singular á sensibilización ambiental da cidadanía.

Un libro que reflicte a historia de ADEGA, desde a mirada de quen a protagonizou

Nos primeiros capítulos da obra analízase o contexto socio-político concreto no que nace a Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza, como dicíamos, en plena ditadura franquista e nun contexto internacional de preocupación incipiente polas problemáticas ambientais, desde

o esgotamento dos recursos, a explotación de especies xa en perigo, as intervencións nos ecosistemas e os cambios nos usos do solo, e nomeadamente a contaminación química, as celulosas e os riscos da enerxía nuclear.

A loita por uns ríos vivos, pola paz, por un modelo de xestión de residuos alternativo a SOGAMA, por unha transición enerxética que reduza a nosa dependencia dos combustíbeis fósiles sen poñer en risco a biodiversidade e o rural galego, e contra o modelo colonial do extrativismo mineiro son outras das constantes de ADEGA ao longo de cinco décadas de traxectoria, que aínda supoñen un reto.

Tal e como sinala o presidente da Deputación da Coruña, Valentín González Formoso, nas primeiras páxinas do libro, "celebrar estes 50 anos de ADEGA serve non só para botar a ollada atrás e facer memoria, senón que tamén constitúe unha gran oportunidade para mirar con determinación o futuro nun momento no que o planeta afronta retos ambientais sen precedentes". É por iso que, na segunda parte da publicación, referentes do activismo ecoloxista e/ou da investigación nos eidos da saúde ambiental das rías, da diversidade biolóxica e conservación da natureza, dos impactos da eucaliptización, da transición enerxética e dos límites planetarios, na busca dun modelo socio-económico seguro e xusto, achegan unha visión, ao par que preocupante, inspiradora, sobre os retos do presente e do futuro do ecoloxismo, en particular, e do pobo galego en xeral.

Para concluír, permitíndeme traer aquí unha das citas do libro: "Gañamos moitas batallas, mais estamos perdendo a guerra, tanto na Galiza como no planeta, polo que non debemos abandonar agora os nosos esforzos, senón ampliar o apoio social e o activismo ecoloxista do país". Por iso, queremos que esta necesaria mirada atrás sexa un impulso decisivo para acometer con acerto os desafíos que temos hoxe en día.

As 27 autorías do libro *ADEGA: 50 anos cuidando a Terra*

Ramón Varela Díaz	Ex-presidente de ADEGA
Fernando González Laxe	Ex-secretario xeral de ADEGA
Carlos Vales Vázquez	Ex-secretario xeral de ADEGA
Xosé A. Fraga Vázquez	Doutor en Bioloxía e divulgador científico
Adela Figueroa Panisse	Ex-presidenta e co-fundadora de ADEGA
Pilar Bermejo	Catedrática de Química Analítica (USC)
Froilán Pallín	Ex-secretario xeral de ADEGA
Daniel L. Vispo	Ex-secretario xeral de ADEGA
Tim Modesto Solha Sanz	Ex-secretario xeral de ADEGA
Carlos Silvar	Debuxante, pintor e ilustrador
Xesús Domínguez	Insubmiso ao servizo militar no exército español
Manuel Soto	Catedrático de Enxeñaría Química (UDC), presidente de ADEGA
Ana F. Santamariña	Doutora en Hidroloxía e xestión de recursos hídricos, vogal de augas de ADEGA
María Rodríguez Lafuente	Bióloga e educadora ambiental, vice-secretaria xeral de ADEGA
Belén Rodríguez	Periodista, secretaria executiva de ADEGA
Fiz Fernández Pérez	Profesor Investigador do CSIC, membro da Real Academia Galega de Ciencias
Fins Eirexas	Xeólogo, secretario técnico de ADEGA
Jesus Pereiras López	Doutor en bioloxía, ex-vice-presidente de ADEGA
Ramsés Pérez	Educador ambiental de ADEGA
Xosé Salvadores Cobas	Presidente da Fundación Eira
João Manuel Peres Lijó	Responsábel de comunicación da FEG
Xaquín Rubido	Presidente da Plataforma en Defensa da Ría de Arousa (PDRA)
Martiño Nercellas	Biólogo, vogal de biodiversidade de ADEGA
Adolfo Cordero-Rivera	Catedrático de Ecoloxía (UVigo)
María Xosé Vázquez Rodríguez	Profesora de Economía (UVigo)
Xavier Simón Fernández	Observatorio Eólico de Galiza, catedrático de Economía (UVigo)
Emilio Fernández Suárez	Catedrático de Ecoloxía (UVigo)

***Manuel Soto Castiñeira. Presidente de ADEGA, catedrático de Enxeñaría Química na UDC e coordinador do libro *ADEGA: 50 anos cuidando a Terra*.**